

BUDOWNIK (46) *sb m*

o jasne.

sg *N* budownik (14). ◇ *D* budownikowi (2). ◇ *A* budownika (3). *I* budownikiem (3); -em (1), - (e)m (2). ◇ *pl N* budownicy (14). ◇ *G* budownik(o)w (5). ◇ *D* budownik(o)m (2). ◇ *A* budownik(o)w (1). ◇ *I* budownikami (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *Budowniczy; architekt; rzemieślnik, robotnik budowlany; cieśla; konstruktor; aedificator Mącz, Calag, Calep, Cn; structor Mącz, Calep, Cn; (a)edilis Mymer¹, BartBydg; architectus Calag, Cn; fabricator Calep, Cn; faber Calag; positor Calep; aedifex, architecton, machinarius, machinator, molitor, officinator Cn (25) : Edilis. Budownik. Mymer¹ 11; BartBydg 46; LibLeg 11/13; Przeczedłły to co było od Krolá Artáxerlá nápiřano/ Ráthymus/ y Sábellius piřarz/ y ċi co ģnimi vrzędniki byli/ [...] ięli bronić budownikom [coeperuntque aedificantes prohibere]/ tákże przeřtáli budowác kořćiołá w Ieruzáleń *Leop 3.Esdr 2/31, 6/4; A ták záložyli fundámenty Kořćiołá Páńřkiego budownicy [Fundato igitur a caementariis templo Domini] BibRadz 1.Esdr 3/10, Ex 31 arg, 35 arg; GrzegRóżn 13; AEdificator, Cieřlá/ Budownik. Mącz 3d, 422c; iednář fye niewřtydał Witruwius budownik nieiáki/ Křyřag o budowánium řložonych/ ták wielkiemu Cęřářzowi przypiláć *SienLek a2, a2; Bo iáko nie kářdy ięřt dobry budownik/ kto buduie GórnDworz Ii5, L5; BudBib 1.Esdr 3/10; Budownik/ Cieřlá. Aedificator, architectus, faber Calag 61a; Nie ládá budownik/ ktory přęřtko zbuduie y přęřtko zář rozwáli. CzechEp 182, [102]; Positor – Budownik, pořtawiacz. Calep 821a, 31a, 402b, 1011b; WujNT 213; Argulá tey náwy budowniká (od ktorego iá teř nářzwano Argonauis) lámá Minerua náučyřlá iáko iá miał vrobić *KlonFlis A3.****

2. *Fundator, założyciel; twórca; współtwórca, organizator (21) : We řřzodku tych wieř były páłace miřterne gdzie groby tych budownikow [królów, fundatorów piramid] były *BielKron 270v.**

*Szereg: »budownik i zakładacz«: A drudzy go máł nie podleřřzym niř onego pogáńiná bęřkářtá řławnego Romululá/ pierwřze⁹⁰ Rzymá budowniniká [!]/ y zákládáćřá/ ċzyniá *CzechEp 84.**

a. *W pismach religijnych, teologicznych (19) : Yeden [jest kořćioł ziemski i niebieski] iř przez yednego budowniká/ Bogá/ [...] řpráwyon [...] yeřřt *KromRozm III A8v; Tákowe řługi kořćiołá řwiętego/ tzářem Duch řwięty zowie Budownikámi/ řędziámi/ obłokámi rořę y wyroki Boře wipuřřtzáięćymi / Rybitwámi ludzi/ wołmi młocáćymi/ y iářzmo Páńá Křyřřtuřowo nořáćymi *KrowObr 5; A przeto [Aryjusz] teř budownikiem mnogich Bogow był rzeřzon od Oycow *GrzegRóżn M3; CzechEp 27.****

*Wyrażenia: »budownicy Kořćiołá, domu Bořego« (3) : *RejPosRozpr c2; CzechRozm 253v; Bo oni ř. Apořćiołowie y towarřřřřze Piotrowi/ máięć one piřwiařłńki Duchá ř. mniery pářřterřřtwá Piotrá ř. potrzebowáli/ iako nawyřřřřzy Kořćiołá Bořego po wřřzyřtkim řwięćie budownicy *SkarJedn 80.***

*»budownicy nowego Jeruzalem«: řłowá řá Prorockie: (Do ċiebie nowy Hierozolimie/ to ięřřt kořćiełe Chřyřřtuřow/ przywiodeę řyny twoie z dáłeká [...] y zbuduiá řynowie pořtronni mury twoie/ y krolowie ich řłużyćci bęđá.) (*marg*) Budownicy nowego Ieruzáleń. (–) *SkarKazSej 681a.**

»budownicy wiary (řwiętej); (nowej) wiary budownicy« (1 : 1): Ktory kámięń włáńnie nam známionowáł á řigurowáł tego Páńá nářřzego/ od wiele budownikow wiary řwiętej wřřgářřżonego

RejPos 250v; P. Bog wedle obietnice łwey/ ferce W. K. M. w miłościwey ręce swoiey trzymać raczy: ponieważ iuż od dwudzieftu y trzech lat ci nowey Wiary budownicy/ dziwnych fortelow pod nim wżywając/ pożycz go z łalki Bożey nie mogą. *WujJud* A8v.

Szereg: »sprawca (stworzyciel) i budownik « (2): *Leop Hebr* 11/10; Oyczyzná tych męczennikow była miáfto Boże/ ktorego ieft ftworzyciel y budownik Bog łam. *SkarŻyw* 206.

W przeni (7) : *KrowObr* 14v, 213; *CzechEp* 285 [2 r.]; Kámieñ ktory odrzucili budownicy/ ten fię sftał głowá węgielną. [*Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in caput anguli*] *WujNT Luc* 20/17.

Wyrażenie: »budownicy Babilońskiej wieże« (2): Otho iákie pomieszánie ięzyká budownikow Babilońskiey wieże/ iż gdy oni proftotę piłmá świętego zárzucáią/ ták pomieszánie mowiac łami fię łpołem nie rozumieią *GrzegRóżn* H2, G3v.

Synonimy: 1. *architekt, architekton, baumistrz, cieśla, postawiacz*; 2. *fundator, tworca, założyciel*.

Cf BUDOWACZ, **BUDOWNICZY**, **BUDUJĄCY**